

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

 /проф. Борис БУНЧУК/

“12” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ЛІТУРГІКА

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Богослов'я»

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Літургіка складена відповідно до освітньо-професійної програми «Богослов'я», спеціальності 041 Богослов'я, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 4 від «24» квітня 2023 р.).

Розробник: **Лагодич Микола Миколайович**, кандидат історичних наук, кандидат богословських наук, доцент кафедри філософії та культурології

Викладач: **Лагодич Микола Миколайович**, кандидат історичних наук, кандидат богословських наук, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувач кафедри філософії та культурології

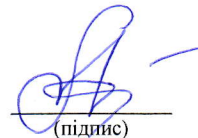
(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради філологічного факультету

(підпис)

Алла АНТОФІЙЧУК

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичний та догматичний зміст літургій. Λειτουργία = λαός + εργον. (дослівне значення – справа народу чи справа для народу (участь беруть всі члени спільноти)). Може набувати релігійного значення, оскільки релігія покликана допомагати цілому народу. Для ранніх християн служіння є в першу чергу ділом Бога щодо людей. На Сході спочатку термін літургія вживали щодо будь-яких богослужінь, згодом лише щодо Євхаристійної літургії. Богословський та історичний характер літургії вивчає літургіка. З літургійних текстів ми можемо багато чого дізнатися такого що не написано в Святому Письмі. Повне розуміння літургії не можливе без її пережиття. «Літургія» є спільною справою не тільки Бога і священника, але й усіх вірних, вони є співслужителями священника чи єпископа і тому вони мають розуміти літургію і брати в ній активну участь. Тільки тоді Свята Літургія стає Літургією в повному значенні цього слова, а Церква – Божим людом зібраним на Службу Подяки, на Пресвяту Євхаристію.

2. Короткий опис навчальної дисципліни:

Мета навчальної дисципліни: є дослідити і з'ясувати походження, зміст і суть всіх літургій, а також на основі богослужбових книг показати різноманітність літургій на протязі річного перехідного і не перехідного кола богослужінь, також формування уявлень про богослужіння літургій Великого посту та підготовчих неділь до нього.

Структурно-богословський підхід є одним із головних методів сучасного структурного аналізу. Він дозволяє характеризувати особливості богослужінь літургій як в період Великого посту, так і Пасхального періоду у всіх їх аспектах, а, отже, формує цілісне уявлення про історію розвитку православної літургії з врахуванням знаків свят та умов звершення богослужіння. Отже, для студента-теолога вкрай важливо засвоїти методологію структури предмету Літургіка.

Пререквізити.

До початку вивчення даного курсу здобувач вищої освіти має вивчити «Церковнослов'янську мову», «Православний богослужбовий устав», «Церковний спів», «Церковний спів», «Богослужбова практика», що підвищує ефективність засвоєння курсу.

Результати навчання

Відповідно до ОПП «Богослов'я» (редакції 2023 р.) програмні результати навчання після засвоєння дисципліни такі:

ЗК 05. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 08. Здатність працювати автономно.

ЗК 09. Здатність працювати в команді.

СК 01. Здатність здійснювати аналіз текстів Святого Письма, священних текстів та богословської літератури із застосуванням методів богослов'я та інших наук.

СК 02. Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями, оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах.

СК 03. Здатність аналізувати й характеризувати усталені та нові богословські традиції, богослужбові та релігійноправові практики.

СК 04. Здатність осмислювати актуальні проблеми в галузі богослов'я та визначати шляхи їх розв'язання.

СК 05. Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності та суспільному житті відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів.

СК 06. Здатність розпочинати і проводити діалог із виразниками різних богословських традицій та представниками суспільства.

СК 07. Здатність вести просвітницьку діяльність в галузі богослов'я.

СК 08. Здатність проводити консультативну і експертно-аналітичну діяльність в галузі богослов'я.

СК 09. Здатність організувати представницько-посередницьку діяльність в галузі богослов'я.

СК 10. Здатність застосовувати богословські знання та навички в практичній богослужбовій і позабогослужбовій діяльності.

ПРН3. Набути навичок осмислення богословських питань у контексті викликів сучасності.

ПРН4. Аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, інтерпретувати, впорядковувати, класифікувати й систематизувати інформацію.

ПРН6. Мати концептуальні знання гуманітарних та соціальних наук, необхідні для критичного

осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері богослов'я.

ПРН8. Розуміти взаємозв'язки богословських традицій та їх роль в історичному і сучасному контексті.

ПРН10. Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких **компетентностей:**

Знати:

- Основні літургічні молитви та діалоги Літургій св. Іоана Золотоустого та св. Василя Великого;
- основні частини, з яких складаються Літургія св. Іоана Золотоустого та св. Василя Великого, і Літургія Ранішосвячених Дарів св. Григорія Двоєлова;
- символізм та догматичне значення основних частин Літургій;
- приготування Агнця для Літургії Ранішосвячених Дарів св. Григорія Двоєлова.

Вміти:

- визначати змінні молитвослів'я для кожної Літургії в залежності від знаку свят;
- характеризувати форми Літургії в залежності від знаку свят;
- застосовувати богослужбові книги до тієї чи іншої Літургії;
- розпізнавати поєднання Вечірні з Літургією Ранішосвячених Дарів.

Перелік мінімуму знань, умінь, навичок, необхідних для подальшої практичної діяльності, що повинні отримати студенти в результаті вивчення дисципліни «Історія Української Православної Церкви»:

- Здатність до критичного розуміння сучасної історико-богословської проблематики та методів її осмислення у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей;
- здатність застосовувати широке знання і глибоке розуміння богословських питань у міждисциплінарних дослідженнях;
- установлювати та співвідносити причинно-наслідковий зв'язок між різними історичними та богословськими моделями, системами, традиціями;
- Здатність до самостійного та автономного навчання упродовж життя.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1.ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Літургіка»											
Форма навчання	Рік	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Лекції	Практичні	Семінарськ	Лаборатор	СРС	Індивідуальна робота	
Денна	2	4	6	180	30	-	30	-	120		екзамен
Заочна	немає										

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Загальне поняття про літургію. Літургія вірних.													
Тема 1 ОСНОВНІ ЧИНИ БОЖЕСТВЕННОЇ ЛІТУРГІЇ	12	2	2			8								
Тема 2. ЛІТУРГІЯ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ІОАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛЯ ВЕЛИКОГО	18	3	3			12								
Тема 3. ДРУГА ЧАСТИНА ЛІТУРГІЇ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ІОАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛЯ ВЕЛИКОГО.	18	3	3			12								
Разом за ЗМ1	48	8	8			32								
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Літургія вірних.													
Тема 4. ТРЕТЯ ЧАСТИНА ЛІТУРГІЇ ЗА	18	3	3			12								

ЧИНОМ СВЯТОГО ЮАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО.												
Тема 5. ЗВЕРШЕННЯ ТАЇНСТВА СВХАРИСТІЇ.	8	2	2			4						
Тема 6. ЗАВЕРШЕННЯ ЛІТУРГІЇ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ЮАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО	9	2	2			5						
Разом за ЗМ 2	35	7	7			21						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Особливості літургічних богослужінь в період великого посту											
Тема 7 ВЕЛИКОПОСТОВІ ЧАСИ ТА ЗОБРАЖАЛЬНІ (ОБІДНИЦЯ ТА ІІ СЛУЖІННЯ В РІЗНІ ПЕРІОДИ ЛІТУРГІЙНОГО РОКУ)	12	2	2			8						
Тема 8. ЛІТУРГІЯ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ ЗА ЧИНОМ СВ. ГРИГОРІЯ ДВОЄСЛОВА.	24	4	4			16						
Тема 9. ЧИНОПОСЛІДУВАННЯ ВЕЧІРНІ У ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ.	18	3	3			12						
Разом за ЗМ 3	54	9	9			36						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 4. Літургія раніше освячених Дарів											
Тема 10. ЧИНОПОСЛІДУВАННЯ ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ.	12	2	2			8						
Тема 11. ОСОБЛИВОСТІ ВЕЛИКОГО ВХОДУ НА ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ.	12	2	2			8						
Тема 12. ЗАВЕРШЕННЯ ЛІТУРГІЇ	8	2	2			4						

РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ ЗА ЧИНОМ СВ. ГРИГОРІЯ ДВОЄСЛОВА.												
Разом за ЗМ 4	32	6	6			20						
Усього годин	180	30	30			120						

3.3 ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1 Загальне поняття про літургію. Літургія вірних.

Лекція – 8 год

Семінарське заняття – 8 год

Питання для вивчення:

Дні, в які можуть служитися Божественні Літургії.

Походження Літургії.

Літургія ап. Якова та інші ранньохристиянські Літургії.

Історичний розвиток чинів Божественної Літургії.

Умови священнослужителя до звершення Божественної Літургії.

Підготовка священнослужителя до звершення Божественної Літургії.

Вхідні молитви та облачення.

Перша частина Літургії – чинопослідування Проскомидії та звершення священнодій.

Символізм та догматичне значення священнодій на Проскомидії.

Літургія Оголошених: чинопослідування, священнодійства, прообрази, символіка та літургічно-догматичний зміст.

а) Антифони;

б) Малий вхід та Вхідне;

в) Особливості виконання Тропарів і Кондаків;

г) Спів Трисвятого;

д) Прокімени з стихами;

е) Читання Святого Письма (Апостола і Євангелія);

є) Сугуба (Потрійна) ектенія та розкриття антимінса;

ж) Ектенії: Заупокійна і Оголошених;

2. Закінчення Літургії Оголошених

Тема 2. Літургія вірних.

Лекція – 7 год

Семінарське заняття – 7 год

Питання для вивчення:

Літургія Вірних: чинопослідування, священнодійства, прообрази, символіка та літургічно-догматичний зміст:

а) Великий Вхід: символізм та поминання;

б) Прохальна ектенія та Молитва Приношення;

в) Символ віри та священнодії при співі цієї молитви.

Євхаристичний канон:

а) Піднесення Святих Дарів;

б) Перетворення Святих Дарів (Епіклеза).

в) Прославлення Божої Матері та Поминання за живих і померлих.

г) Прохальна ектенія з своєю молитвою;

д) Молитва Господня «Отче наш».

е) Головопреклонна молитва та особливий виголос.

Священнодії перед Причастям священнослужителів.
Спів Причасного (Кіноніка) та читання Молитов перед Причастям.
Причастя священнослужителів та мирян.
Останнє явлення Святих Дарів тим, що моляться.
Подячна ектенія після Причастя.
Заамвонна молитва і Відпуст.
Молитви після Причастя.

Тема 3. Особливості літургійних богослужінь в період великого посту

Лекція – 9 год

Семінарське заняття – 9 год

Питання для вивчення:

Чинопослідування Першого і Третього Великопостових часів.
Особливості звершення Шостого Великопостового часу.
Богослужіння Дев'ятого Великопостового часу та Зображальних.
Чинопослідування Обідниці, порядок її звершення в Православній Церкві та служіння її в різні періоди літургійного року.
Історичний розвиток чину Божественної Літургії Ранішосвячених Дарів за чином св. Григорія Двоєслова.
Дні, в які може служитися ця Божественна Літургія.
Особливості звершення Літургії Ранішосвячених Дарів у Великому посту та на Страсному тижні.
Приготування та зберігання св. Дарів для цієї Літургії.
Читання Псалма 103.
Велика (Мирна) ектенія та 18 кафізма:
а) Особливості священнодій на Першій Славі: 18 кафізми;
б) Особливості священнодій на Другому Антифоні;
в) Перенесення св. Дарів з Престолу на Жертівник.
Стихири на «Господи взиваю».
Особливості Малого Входу.
Піснеспів «Світе тихий» і Перша Паремія.
Прокімен після Першої Паремії та особливий виголос.
Друга Паремія та піснеспів «Нехай піднесеться молитва моя».
Молитва св. Єфрема Сірина.

Тема 4. Літургія раніше освячених Дарів

Лекція – 6 год

Семінарське заняття – 6 год

Питання для вивчення:

Сугуба (Потрійна) ектенія та розкриття антимінса.
Ектенії: за Оголошених, Просвічених і про Вірних.
Особливості кадіння перед Великим Входом.
Перенесення св. Дарів з Жертовника на Престіл.
Молитва св. Єфрема Сірина.
Закриття Завіси (Катапітасми) на половину та Прохальна ектенія з молитвою.
Молитва Господня «Отче наш».
Головопреклонна молитва та особливий виголос.
Приготування до Св. Причастя священнослужителів і мирян.
Спів Причасного (Кіноніка).
Причастя священнослужителів і мирян.
Подячна ектенія після Причастя.
Заамвонна молитва і відпуст.

3.4. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Завдання
1	ОСНОВНІ ЧИНИ БОЖЕСТВЕННОЇ ЛІТУРГІЇ	Опрацювати історичні джерела про встановлення та розвиток євхаристії
2	ЛІТУРГІЯ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ІОАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО	<p style="text-align: center;">Вхідні та проскомидійні молитви: практичне звершення</p> <p>Літургічні молитви, котрі належить вивчити напам'ять: Господи, простягни руку Твою... Увійду в дім Твій... Увійду в дім Твій... Молитви на облачання Молитва на умивання рук Молитва перед проскомідією Молитва на кадило Молитва на поставлення зіздиці Молитви на покривання посудів на проскомидії Відпусти на проскомидії</p>
3	ДРУГА ЧАСТИНА ЛІТУРГІЇ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ІОАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО	<p>Охарактеризувати спільні частини літургій свт. Іоанна Золотоустого та Василя Великого.</p> <p>Звершення літургії оголошених: ектенія оголошених.</p> <p>Літургічні молитви, котрі належить вивчити напам'ять: У гробі тілом 50 пс. Молитви перед Літургією Діалог перед Літургією Молитва малого входу Святий Боже... Всі ті, що в Хреста... Хресту Твоєму... Благословен, хто йде... Благословен еси на престолах...</p>
4	ТРЕТЯ ЧАСТИНА ЛІТУРГІЇ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ІОАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО.	<p>Проаналізуйте євхаристичні молитви літургій свт. Іоанна Золотоустого та Василя Великого.</p> <p>Літургічні молитви, котрі належить вивчити напам'ять: Херувимська пісня Виголос Великого Входу Тропарі по Великому Вході Діалог по Великому Вході Возлюблю Тебе, Господи... Символ Віри</p>
5	ЗВЕРШЕННЯ ТАЇНСТВА ЄВХАРИСТІЇ.	Практичне звершення євхаристичного канону згідно

		<p>рішень Священного Синоду ПЦУ. Благодать Господа нашого...</p> <p>Літургічні молитви, котрі належить вивчити напам'ять: Пісню перемоги... Прийміть споживайте... Пийте з неї всі... Тому і ми... Твоє від Твоїх... Ще приносимо Тобі... Молитви перетворення... Діалог після перетворення Особливо за Пресвяту... Нехай же будуть милості... І сподоби нас... Отче наш... Розломлюється і розділюється...</p>
6	ЗАВЕРШЕННЯ ЛІТУРГІЇ ЗА ЧИНОМ СВЯТОГО ІОАНА ЗОЛОТОУСТОГО І ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО	<p>Заамвонні молитви: традиція виголошення в Київській Церкві. Літургічні молитви, котрі належить вивчити напам'ять: Молитва на опускання Агнця в чашу, молитва благословення теплоти та на вливання її в чашу Ось приступаю... Молитва подавання Св. Дарів (собі, дякону та мирянам) Молитва перед причастям Воскресіння Христове... Благословення Господнє... Відпусти</p>
7	ВЕЛИКОПОСТОВІ ЧАСИ ТА ЗОБРАЖАЛЬНІ (ОБІДНИЦЯ ТА ЇЇ СЛУЖІННЯ В РІЗНІ ПЕРІОДИ ЛІТУРГІЙНОГО РОКУ)	Участь у великопостових богослужіннях.
8	ЛІТУРГІЯ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ ЗА ЧИНОМ СВ. ГРИГОРІЯ ДВОЄСЛОВА.	Опрацювати історичні джерела про встановлення та розвиток ЛРОД
9	ЧИНОПОСЛІДУВАННЯ ВЕЧІРНІ І ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ.	Уставні особливості звершення ЛРОД.
10	ЧИНОПОСЛІДУВАННЯ ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ.	Опрацюйте богослужбові першоджерела та акцентуйте увагу на особливостях звершення ЛРОД.
11	ОСОБЛИВОСТІ ВЕЛИКОГО ВХОДУ НА ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ.	<p>Порівняйте традицію звершення Великого входу на повних літургіях та ЛРОД. Літургічні молитви, котрі належить вивчити напам'ять: Нині сили небесні...</p>
12	ЗАВЕРШЕННЯ ЛІТУРГІЇ РАНІШОСВЯЧЕНИХ ДАРІВ ЗА ЧИНОМ СВ. ГРИГОРІЯ ДВОЄСЛОВА.	Порівняйте завершення ЛРОД в середу та п'ятницю.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

3.5. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

(за власним вибором студента)

- Перше причастя на Таємній вечері.
- Вчення про Євхаристію в посланнях Апостолів.
- Євхаристія в працях Мужів апостольських.
- Древні літургії.
- Літургія ап. Якова: історія формування та сучасна практика звершення.
- Вчення Василя Великого про причастя.
- Літургія Василя Великого: історія формування та сучасна практика звершення.
- Літургія Іоана Золотоустого: історія формування та сучасна практика звершення.
- Літургія Раніше освячених Дарів: історія формування та сучасна практика звершення.
- Літургія Раніше освячених Дарів: сучасні погляди на авторство.
- Практичні аспекти звершення проскомидії на літургіях святителів Василя та Іоанна у різних помісних Церквах.
- Літургічні антифони: типи та устав виконання.
- Устав співання тропарів та кондаків на літургії.
- Устав читання Євангельських зачал: відступка та переступка.
- Устав поєднання повної літургії з вечірнею.
- Великий вхід: практичне звершення в різних помісних Церквах.
- Євхаристичний канон як частина літургії (спільної справи).
- Практика подання причастя вірним в час пандемії.
- Антидор і його значення в літургічній богослужбовій культурі.
- Святкові заамвонні молитви за київськими стародруками.
- Устав виголошення відпустів після літургії.
- Подячні молитви після причастя.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).

МН2 – практичні методи (практичні роботи).

МН3 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).

МН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.

МН6 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web конференції, вебінари тощо).

МН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни.

5. Система контролю та оцінювання

Система контролю під час поточного оцінювання: експрес-опитування; індивідуальне опитування; фронтальне опитування; захист індивідуального науково-дослідного завдання ІНДЗ; тестування; письмові роботи; есе, творча робота, проект, презентація. Механізм оцінювання результатів навчальної діяльності студентів оприятнено в засадничих документах Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича – у «Положенні про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», «Положенні про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю знань студентів»

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання:

Засобами оцінювання виступають:

стандартизовані тести;

реферати;

проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);

есе;

створення інфографіки, інтелект-карти та словникової статті на задану тему;

презентація на задану тему;

доповідь на науковій конференції. усні відповіді. контрольні роботи;

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

навчальних досягнень здобувачів освіти з курсу

Поточне оцінювання

Курс «Літургіка» вивчається впродовж семестру та складається з чотирьох теоретичних та одного підсумкових модулів.

Теоретичні модулі оцінюються в 15 балів, відповідно впродовж семестру студент може набрати максимально 60 балів (15+15+15+15). Окрім цього, студент може виконати індивідуальне науково-дослідницьке завдання, що оцінюється від 1 до 10 балів.

Підсумковий модуль оцінюється у 40 балів. Вони складається з двох форм роботи: теоретичної та практичної (тестові завдання). За умови успішної роботи у межах двох теоретичних модулів, виконання всіх форм роботи на підсумковому контролі, студент має можливість за результатами навчання з курсу «Літургіка» отримати 100 балів.

Підсумкова кількість балів після закінчення вивчення навчальної дисципліни переводиться в оцінку за національною системою та шкалою ECTS.

При виконанні запропонованих завдань до кожної теми (згідно навчальної програми) здобувач освіти може отримати кількість балів за тему відповідно до їх розподілу:

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ здобувачі освіти

<i>Поточне оцінювання та самостійна робота</i>				Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	40 балів	100 балів
15	15	15	15		
60 балів					

Максимум балів, які здобувач освіти може отримати за окремий вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання – 12 балів, сума яких (за коефіцієнтом) переводиться у відповідний бал кожної теми, що в загалом у ході поточного контролю складе 60 балів:

11-12 балів

Завдання виконано вчасно, його зміст вичерпно і глибоко розкриває тему дослідження з морального богослов'я та біоетики. Оформлення відповідає вимогам, розгляд теми перед аудиторією здійснюється за допомогою аргументованих висновків та інтеграції сучасних підходів. Студент має власну позицію з обговорюваних питань, здатен презентувати її, аргументуючи відповідно до наукових та морально-етичних норм, творчо підходить до виконання завдання.

9-10 балів

Завдання виконано вчасно, в його змісті детально розкривається тема з морального богослов'я та біоетики. Оформлення відповідає вимогам, студент володіє матеріалом і

здатен чітко представити його під час презентації, хоча можливо без глибокого аналізу в усіх аспектах теми.

7-8 балів

Завдання виконано вчасно, в його змісті розкривається основна частина теми з морального богослов'я та біоетики, оформлення відповідає вимогам. Студент може доповісти про ключові моменти дослідження, але не здійснює глибокого аналізу або узагальнення матеріалу, не підводить чітких підсумків або висновків.

5-6 балів

Завдання виконано вчасно, але зміст є поверхневим, фрагментарно охоплює тему. Оформлення відповідає вимогам, але студент не проводить достатній аналіз джерел або теоретичних аспектів, не може узагальнити та систематизувати матеріал, має труднощі під час презентації дослідження.

3-4 бали

Завдання виконано вчасно, але матеріал є простим повторенням відомих джерел без аналітичної обробки. Студент на репродуктивному рівні відтворює матеріал з помилками і не здатен його грамотно презентувати перед аудиторією.

1-2 бали

Завдання виконано неповно, фрагментарно, часто з допомогою викладача. Практичні навички роботи майже не сформовані, більшість завдань не виконано, і студент не може навести аргументовану думку з обговорюваних питань морального богослов'я та біоетики.

Підсумковий контроль

Іспит проводиться в змішаній формі (усна відповідь + тестування):

Два теоретичних усних питання оцінюється по 12 балів максимум за кожне

Тестування здійснюється на платформі Moodle – 16 балів максимум

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за курс є сумарною в межах 100 балів, які складаються з 60 балів поточного контролю та 40 балів підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти, у системі формальної освіти) ЧНУ» https://drive.google.com/file/d/1O7Chn1UqlqjW_JjybxDr-syswxxHuGOn/view у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та / або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

6. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Дайте богословський коментар щодо Служби Божої – безкровної жертви Святої Літургії.
2. Розкажіть який практичний порядок читання Євангелія.
3. Ось приступаю..., Молитва подавання Св. Дарів (собі, диякону та мирянам)
4. Розкажіть про походження божественної Літургії.
5. Як і коли починається третя частина Літургії.
6. Святий Боже..., Всі ті, що в Хреста..., Хресту Твоєму...
7. Коротко подайте історію Служби Божої.
8. Що собою символізує великий вхід і як практично він відбувається?
9. Виголос Великого Входу та тропарі по Великому Вході.
10. Ваші судження: ким і чому була встановлена жертва Служби Божої.
11. Що виголошує диякон і священник на великому вході?
12. Возлюблю Тебе, Господи...
13. Розкажіть про історичний розвиток чинів Божественних Літургій.
14. Які практичні дії диякона і священника після великого входу?
15. Молитви на облачання диякона.
16. Ваші судження з приводу приготування священнослужителя до Служби Божої.
17. Які особливості ектенії після великого входу.
18. Відпусти на проскомідія.
19. Розкажіть про історичний розвиток чину Божественної Літургії Раніше освячених Дарів.
20. Що означає виголос диякона перед Символом віри „Двері, двері! В премудрості будьмо уважні”.
21. Молитви перед Літургією.
22. Охарактеризуйте складові частини Божественної Літургії.
23. Що собою символізує віяння воздухом над Святими Дарами в час співу Символу віри.
24. Херувимська пісня, Нині сили небесні...
25. Яка роль і значення проскомідії на Божественній Літургії.
26. Що собою символізує виголос священника „До неба піднесемо серця”.
27. Що ви знаєте про Літургію ап. Якова, Климента та інші Літургії та їх історичний розвиток.
28. Які практичні дії диякон (священник) при виголосі „Пісню перемоги співають, виголошують, викликають і промовляють”.
29. Господи, простягни руку Твою...; Увійду в дім Твій...Ще приносимо Тобі..., Молитва епikleзи (Господи, Ти... з тропарями).
30. Як практично відбувається приготування евхаристичних дарів на проскомідії.
31. Що собою символізує зображення звіздицю хреста над дікосом.
32. Молитви на облачення священника.
33. Розкрийте практичну сторону звершення молитв перед Літургією.

34. Які практичні дії священника і диякона в час виголосу „Прийдіть споживайте... Пийте з неї всі...”.
35. Молитва на кадило, на поставлення звіздиці, покривання судів на проскомидії.
36. Що символізує собою проскомидія її ідейний зміст та чинопослідування.
37. Які практичні дії диякона (священника) при виголосі „Твоє від Твоїх Тобі приносимо за всіх і за все”.
38. У гробі тілом, 50 пс.
39. Як закінчується перша частина Літургії і як починається друга.
40. Коли Святі Дари на Літургії Ранішосвячених дарів переносяться на престіл.
41. Молитви перетворення...
42. Дайте визначення терміну „Антифон” і які антифони виконуються на Літургії.
43. Які практичні дії священника і диякона на 1-ому і 2-ому антифонах на Літургії Ранішосвячених Дарів.
44. Молитва малого входу.
45. Який основний зміст великої мирної ектенії її властивість і значення.
46. Коли Святі Дари на Літургії Ранішосвячених дарів переносяться на стіхірах «Господи возвах», а не на 18 кафізі.
47. Благословен, хто йде..., Благословен еси на престолі...
48. Розкажіть про практичні дії священника і диякона на антифонах.
49. Коли в останній раз в році читається молитва Святого Єфрема Сіріна.
50. Діалог по Великому Вході.
51. Які додаткові прохання можуть добавлятися на великій мирній ектенії.
52. Коли Літургія Ранішосвячених дарів або вечірня служиться без 18-ої кафізі?
53. Благодать Господа нашого..., Пісню перемоги...
54. Що ви розумієте під терміном „Літургія оголошених”.
55. Коли у Великому Пості служиться Літургія Ранішосвячених Дарів, а коли Василя Великого і Івана Златоустого.
56. Молитва на умивання рук, Молитва перед проскомидією.
57. Що символізує собою малий вхід і як практично він відбувається?
58. Коли і як відбувається поминання померлих на повній Літургії.
59. Розломлюється і розділюється..., Молитва на опускання Агнця в чашу.
60. Що собою являє „вхідне” і як практично і коли він виголошується?
61. Як відбувається прославлення Божої Матері на повній Літургії.
62. Коли і як практично виконується „прокімен”?
63. Коли і як практично відбувається останнє явлення Святих Дарів молящимся.
64. Діалог перед Літургією. Символ Віри.
65. Який практичний порядок виконання двох і трьох прокіменів?
66. Розкажіть про заготування, подавання, приймання, зберігання Божественних Дарів.
67. І сподоби нас... Отче наш...
68. Коли і які пісне співи замінюють Трисвяте і наведіть їх.
69. З’ясуйте уставні особливості при служінні Літургії собором священників.
70. Особливо за Пресвяту..., Нехай же будуть милості...
71. Який порядок співу тропарів і кондаків на Літургії оголошених.
72. З’ясуйте походження Літургії Ранішосвічених Дарів.
73. Прийміть споживайте..., Пийте з неї всі..., Тому і ми..., Твоє від Твоїх...
74. Чим закінчується Літургія оголошених.
75. Коли і як відбувається освячення Святих Дарів для Літургії Ранішосвячених Дарів.
76. Молитва благословення теплоти та на вливання її в чашу.
77. Розкажіть який практичний порядок читання Апостола.

78. Особливості чину Літургії Ранішосвячених Дарів.
79. Діалог після перетворення...
80. Ваші судження: ким і чому була встановлена жертва Служби Божої.
81. Що виголошує диякон і священник на великому вході?
82. Молитва благословення теплоти та на вливання її в чашу.
83. Яка роль і значення проскомідії на Божественній Літургії.
84. Що собою символізує виголос священника „До неба піднесемо серця”.
85. Молитва благословення теплоти та на вливання її в чашу.
86. Як закінчується перша частина Літургії і як починається друга.
87. Коли Святі Дари на Літургії Ранішосвячених дарів переносяться на престіл.
88. Молитва благословення теплоти та на вливання її в чашу.

7.Рекомендована література

Основна література

1. Типікон / переклад Митрополита Данила. Чернівці, 2012. 768 с.Апостол. - К.: Воскресіння, 1997. - 547 с.
2. Афанасій (Стрельцов), архім. Історична літургіка – навчальний посібник для магістратури. Київ,2024. – 304 с.
3. Бойко П. Практичні вказівки для священно - та церковнослужителів при звершенні богослужінь. Київ, 2012. 189 с.;

Богослужбова література

4. Воскресний Октоїх і Загальна Мінея. - К. : Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2001. - 693 с.
5. Мінея Святкова: В 2 ч. - К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2002 - Ч. 1.-822 с.
6. Мінея Святкова: В 2 ч. - К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2003 - Ч. 2. - 702 с.
7. Молитовник. - К.: Видавничий відділ Українсько: Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. - 506 с.
8. Октоїх: В 2 ч. - К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2006. - Ч. 1.-846 с.
9. Октоїх: В 2 ч. - К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2006. - Ч. 2. - 798 с.
10. Псалтир. - К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. - 438 с.
11. Служебник: у 2-х ч. Київ, 2023
12. Устав Православної Церкви у питаннях і відповідях. - / прот. М.Симчич. - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011.
13. Часослов. - К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2000. - 390 с.

Додаткова література

1. Книга правил святих апостолів, вселенських і помісних соборів і святих отців / пер. з рос. С. М. Чокалюка. - К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2008. - 367 с.
2. Короткий Богословсько-літургічний словник. / За ред. прот. Миколая Симчича. - Чернівці: Чернівецький Нац. Ун-т, 2010.

3. Серафим Слобідський, прот. Закон Божий. В українському перекладі з доповненнями: переклад Патріарха Філарета (Денисенка). - К. : Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. - 655 с.
4. Сойко Б., дяк. Про літургію. // Православний вісник. - К., 1973. - № 4 . - С. 25 - 27.